

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle Suomen Olympiakomitean lausunto nuorisolain muuttamisesta

VIITE: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta (HE 107/2022)

Suomen Olympiakomitea lausuu otsikkoasiassa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallista nuorisolakiin. Laissa säädettäisiin Harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan tarkoituksesta sekä kunnan tehtävistä sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa. Laissa säädettäisiin myös edellytyksistä, jotka otetaan huomioon harrastustoimintaan myönnettävän valtionavustuksen määrää harkittaessa.

Olympiakomitea kannattaa Harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttamista sekä kirjaamista lakiin. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestäminen on tärkeää saada pysyväksi toimintamalliksi kunnissa, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen. Kirjaamalla malli lakiin luodaan mallille pysyvyyttä ja jatkuvuutta.

Harrastamisen malli edistää liikuntaa tuomalla matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuden peruskoululaisille. Parhaimmillaan tämä sytyttää innon ja kiinnostuksen jatkaa liikuntaharrastusta esimerkiksi urheiluseuran matkassa. Kuten esityksen vaikutustenarvioinnissa todetaan, esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä liikkumiseen. Harrastustoiminnan siirtäminen koulupäivän yhteyteen mahdollistaisi myös sen, että perheille jää enemmän yhteistä iltä-aikaa, kun lapset liikkuvat enemmän vanhempien ollessa töissä.

Mallin kehittämisessä on kiinnitettävä huomiota yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien edistämiseen ja harrastuspudokkuuden torjumiseen. Harrastamiseen kiinnittyminen ehkäisee nuorten syrjäytymistä, vahvistaa sosiaalista kanssakäymistä ja lisää yhteisöllisyyttä. Niin syrjäytyminen kuin liikkumattomuus tulevat yhteiskunnalle valtavan kalliiksi, mutta harrastamisen edistämällä voidaan parhaassa tapauksessa ratkaista näitä molempia suuria haasteita.

Harrastamisen Suomen mallin jatkokehittämisessä keskeistä tulee olla pitkäjänteisyyden luominen, vaikuttavuuden mittaaminen, yhdenvertaisuuden edistäminen ja laadun kehittäminen.

RAHOITUKSEN TURVAAMINEN

Tulevaisuudessa kaikki kunnat tulisi saada Harrastamisen Suomen mallin piiriin. Samalla harrastamisen edistämisen riittävä rahoitus on turvattava. Tällä hetkellä määrärahasoksi on julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2022–2025 määritelty 14,5 miljoonaa euroa vuodessa. Esityksestä jää kuitenkin epäselväksi, mikä on jatkossa tavoiteltava rahoituksen taso.

Jos mallissa mukana olevien kuntien määrä kasvaa, myös rahoituksen tulisi kasvaa. Investoiminen ensi hallituskaudella 30 miljoonaa euroa Harrastamisen Suomen malliin lisäisi lasten päivittäistä liikuntaa, loisi pohjaa liikunnalliselle elämäntavalle ja siten alentaisi liikkumattomuuden mittavia yli kolmen miljardin kustannuksia yhteiskunnalle. Vaikuttavuuden lisäämiseksi lasten ja nuorten harrastamiseen liittyviä avustuksia tulisi yhdistää. Samalla tulisi vahvistaa myös harrastamisen mallin yhteyspisteen resursseja.

PITKÄJÄNTEISYYDEN RAKENTAMINEN

Mallin tulisi kannustaa pidempikestoisempaan harrastamiseen, jotta harrastuskokeilujen jälkeen syntyisi lasten ja nuorten pysyvämpää kiinnittymistä harrastamiseen. Kun harrastamisen kipinä syttyy, seuraavaksi on varmistettava harrastamisen jatkuvuus. Tulevaisuudessa mallin tulisi luoda mahdollistavia polkuja seuratoimintaan ja myös esimerkiksi urheiluyläkoulutoimintaan.

Erityisenä haasteena liikunta- ja urheiluyhteisössä nähdään Harrastamisen Suomen mallin lyhyt avustuskautsi, jota tulisi pidentää yhdestä kolmeen lukuvuoteen. Useilla harrastuksien järjestäjillä ongelmana on, että he eivät voi luvata lapsille ja nuorille yli yhden lukuvuoden jatkuvaa harrastusta, koska rahoitus on järjestettävä joka vuosi uudelleen. Jos rahoitus olisi pitkäjänteisempää, harrastusten järjestäjiä voitaisiin sitouttaa mukaan nykyistä paremmin ja ne voisivat palkata ammattilaisia toteuttamaan ohjaamista.

Olympiakomitea esittää, että Harrastamisen Suomen mallin rahoitus olisi jatkossa monivuotista. Pykälän 21 a ensimmäisen momentin perusteluihin tulisi kirjata, että määrärahojen tulee voida olla myös useampivuotisia valtionavustuksia sen sijaan, että avustukset myönnettäisiin lukuvuodeksi kerrallaan. Tällä edistettäisiin harrastamisen järjestämisen pitkäjänteisyyttä. Jos valtio voisi rahoittaa mallia monivuotisesti, tämä voisi osaltaan kannustaa kuntia tekemään useamman vuoden rahoituspäätöksiä harrastustoimijoille.

Olympiakomitea muistuttaa, että järjestöillä, kuten urheiluseuroilla, on keskeinen rooli Harrastamisen Suomen mallin toteuttamisessa. Pykälän 12 a kolmanteen momenttiin tulee lisätä, että kunta voi järjestää nuorten harrastustoimintaa hankkimalla palveluja yksityisten palveluntuottajien lisäksi myös kolmannen sektorin palveluntuottajilta. Jatkovalmistelussa on varmistettava, että myös järjestöillä on mahdollisuus tuottaa mallin mukaista harrastustoimintaa.

LAADUN KEHITTÄMINEN

Laadun kehittämisen näkökulmasta Olympiakomitea pitää erinomaisena, että laissa säädettäisiin ohjaamisen laatuvaatimuksista siten, että kuntien tulee huolehtia ohjaajien osaamisesta. Ohjaajien osaamisen kehittäminen edistää laadukasta ja vastuullista harrastamista.

Mallin jatkokehittämisessä on kuitenkin vielä huomioitava, että tällä hetkellä kuntien välillä on merkittäviä eroja toiminnan laadussa. Lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että mallin toimeenpanoa varten luodaan valtakunnallisesti yhdenmukaiset ohjeistukset kunnille. Jotta malli toimisi joka kunnassa, kuntia tulee kannustaa koordinaatioon, viestintään ja tiiviimpään yhteistyöhön harrastamisen järjestäjien kanssa.

LIIKUNTA- JA URHEILUYHTEISÖN KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Liikunta- ja urheiluyhteisö on julkaissut ehdotuksia Harrastamisen Suomen mallin kehittämiseksi. Ehdotukset on laadittu yhteistyössä Suomen Olympiakomitean ja liikunnan aluejärjestöjen kanssa. Valmistelussa on ollut mukana mm. seuroja, kuntia, lajiliittoja ja muita liikuntajärjestöjä. Ehdotukset tiivistettynä:

- Laajennetaan Harrastamisen Suomen malli kaikkiin kuntiin ja kaikkiin kouluihin tavoittamaan koko ikäluokka ja kasvatetaan sen rahoitusta samassa suhteessa.
- Pidennetään avustuskautta vuodesta kolmeen vuoteen.
- Tarjotaan Harrastamisen Suomen mallin kautta mahdollisuus harrastaa monipuolisesti ja kokeilla erilaisia harrastusmuotoja.

- Edistetään mallin puitteissa etsivää liikuntatyötä, jolla torjutaan nuorten syrjäytymistä ja houkutellaan harrastusten ulkopuolella olevia nuoria liikunnan ja yhteisöllisen seuratoiminnan pariin.
- Kehitetään Harrastamisen Suomen malliin mahdollistavia polkuja liikuntaharrastamiseen, seuratoimintaan ja urheiluyläkouluihin. Luodaan vaihtoehtoja myös tavoitteellisempaan harrastamiseen.
- Selvitetään ja pilotoidaan Harrastamisen Suomen mallin laajentamista toisen ja korkea-asteen opiskelijoihin.
- Edistetään seurojen ja muiden paikallisten liikuntatoimijoiden roolia harrastamisen mallin palveluntuottajina.

Suomi tarvitsee systemisen muutoksen, jossa perheet voivat luottaa laadukkaaseen liikuntaan ja harrastuksiin kouluilla iltapäivisin. Se olisi hyväksi lapsille, perheille ja yhteiskunnalle. Tätä on toivottu pitkään ja siksi olisi aika laittaa asia kuntoon.

Julkaisuun voi tutustua Olympiakomitean nettisivuilla [tästä linkistä](#).

Helsingissä 7.9.2022

Taina Susiluoto
toimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea